

ปลูกชีวิต

นาเกลือ

ไม่จ้อ เกลือนำเข้า

เกลือ เป็นแร่ธาตุที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ตั้งแต่อดีต
ถึงปัจจุบัน ทั้งช่วยให้รสชาติอาหารกลมกล่อมขึ้น ยืด
อายุให้อาหารหลายชนิด
และที่สำคัญ เกลือเป็นยารักษาโรคได้อีกด้วย

ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเกลือ

ห้องสมุดตู้เย็น

บกลี้อ เป็นแร่ธาตุที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทั้งช่วยให้อวัยวะอาหารกลืนกลืน ยืดอายุให้อาหารหลายชนิด

และที่สำคัญ กลี้อเป็นยารักษาโรคได้อีกด้วย

ทว่า สถานการณ์การทำนาเกลี้อของไทยทุกวันนี้ ถือว่าเป็นห่วงไม่ต่างจากนาข้าว เพราะเป็นอาชีพที่หลังต้องสู้ฟ้า หน้าต้องสู้ดิน ด้วยวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกษตรกรนาเกลี้อหันไปทำนาข้าว หรือยึดอาชีพอื่นแทน องค์ความรู้เกี่ยวกับนาเกลี้อจึงเริ่มเลือนหาย คนรุ่นหลังไม่น้อยบ่นว่าหาหาทางนาในโรงงานเป็นส่วนใหญ่

และมีการคาดการณ์ว่า ในอนาคตประเทศไทยที่เคยผลิตเกลี้อได้ ต้องซื้อเกลี้อจากต่างประเทศ!

เมื่อสถานการณ์เกลี้อไทยน่าเป็นห่วง สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ หรือ ทีเค พาร์ค (TK Park) ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร และ อุทยานการเรียนรู้สมุทรสาคร (SK Park) จัดนิทรรศการ เล่นทางสายเกลี้อ...ที่สมุทรสาคร เพื่อสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับนาเกลี้อ และวิถีชีวิตของเกษตรกรนาเกลี้อในจังหวัดสมุทรสาคร รวมทั้งต่อยอดองค์ความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากเกลี้อให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน

และที่สำคัญ นิทรรศการนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวนาเกลี้อ ให้สามารถยื่นหยัด สืบทอดอาชีพของบรรพบุรุษสืบไป

ในงาน นอกจากการเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้านผู้แก่เฒ่าชุมชนแล้ว ยังมีการอบรมเชิงปฏิบัติการหวังสร้างมูลค่าเพิ่มจากเม็ดเกลี้อสู่ผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้มากขึ้น อาทิ การทำเกลี้อขัดผิว แป้งเกลี้อจัดไข่เค็มจากดินเกลี้อ เป็นต้น

อุดม ไกรวัตนุสสรณ์ รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร เล่าว่า ในอดีตนั้น การผลิตเกลี้อมีความสำคัญทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น รัฐโบราณจะใช้เกลี้อเป็นเครื่องมือในการต่อรองสร้างอำนาจแก่รัฐ

ทศนัย วงศ์พิเศษกุล อุดม ไกรวัตนุสสรณ์

เบญจมาศ คำบุญมี และพรอนงค์ นิยมคำ ไธริควา

นั้นๆ จากบันทึกทางประวัติศาสตร์หลายหน้า พบว่าเกิด การต่อสู้แย่งชิงแหล่งผลิตเกลี้อขึ้นหลายครั้ง เช่นสมัยที่อังกฤษเข้ายึดครองอินเดีย ได้ยึดสัมปทานนาเกลี้อเป็นของตนเองฝ่ายเดียว ส่งผลให้ประชาชนภายใต้การนำของมหาตมะ คานธี ลุกฮือเพื่อเรียกร้องสิทธิประโยชน์ของ

แบบจำลองการทำนาเกลี้อ

คนอินเดียกลับคืนมา ทว่า คนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นส่วนใหญ่ กลับมองไม่เห็นค่าของนาเกลี้อและอาชีพทำนาเกลี้อ

“เนื่องจากอาชีพทำนาเกลี้อตามธรรมชาติเริ่มหมดไปจากบ้านเรา การจัดโครงการนี้จึงนับเป็นโอกาสดีที่เยาวชนรุ่นใหม่ในท้องถิ่นและบุคคลทั่วไป ที่สนใจจะได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเกลี้อมากขึ้น เพื่อช่วยกันอนุรักษ์และหาวิธีการพัฒนาแหล่งผลิตเกลี้อและเส้นทางสายเกลี้อต่อไปในอนาคต เพราะหากต่อไป โลกต้องประสบปัญหาการขาดแคลนเกลี้อ ทุกชีวิตจะต้องเดือดร้อน

“เพราะชีวิตขาดเกลี้อไม่ได้” รองนายก อบจ.สมุทรสาคร แสดงความเห็นถึงภาวะการขาดแคลนเกลี้อในอนาคต

ด้านประโยชน์ของนิทรรศการ ดร.ทศนัย วงศ์พิเศษกุล รองผู้อำนวยการสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) เล่าว่า เป็นการเผยแพร่มุมมองเกี่ยวกับเรื่องของเกลี้อและการทำนาเกลี้อ หลังจากงานจบลง จะรวบรวมข้อมูลต่างๆ มาทำเป็นสื่อการเรียนรู้ แล้วใช้เผยแพร่ให้ความรู้ต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีโครงการ “ห้องสมุดตู้เย็น” ที่ได้แนวคิดจากมูลนิธิกระจกเงา โดยเปลี่ยนวิกฤตให้เป็น

ห้องสมุดตู้เย็น

โอกาส คือนำตู้เย็นที่ได้รับความเสียหายจากน้ำท่วมมาปรับปรุงให้สวยงาม จากนั้นใส่หนังสือแล้วนำไปตั้งไว้ในชุมชนต่างๆ ซึ่งหนังสือแต่ละตู้จะเลือกตามความเหมาะสมและบริบทของชุมชน

“โครงการเส้นทางสายเกลี้อนี้ เราทำหนังสือสำหรับเด็กโดยเฉพาะขึ้นมาชุดหนึ่ง มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ให้เด็กรู้จักตนเอง คนที่โหนดต้องรู้จักที่นั่น ‘ต้องไม่ไร้ราก’ หยั่งรากก่อนที่จะรับสิ่งต่างๆ ข้างนอก เมื่อหยั่งรากลึกแล้วเราสามารถรับอย่างอื่นได้โดยที่เราไม่ลืมความเป็นตัวเอง ตามแนวคิดหลักของเรา

“คือ รากไทย ไปสากล” ดร.ทศนัยกล่าว ส่วน พรอนงค์ นิยมคำ ไธริควา ผู้แต่งหนังสือชุดสำหรับเด็กเรื่องแป้งรำนเกลี้อ และ เบญจมาศ คำบุญมี ผู้เขียนภาพในหนังสือชุดเดียวกัน เล่าถึงเป้าหมายของการแต่งหนังสือชุดนี้ว่า แต่งขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องเกลี้อให้กับเด็ก เนื่องจากปัจจุบันเด็กส่วนใหญ่แทบไม่รู้ว่า มีเกลี้อยู่นาข้าวด้วย ไม่รู้ว่าเกลี้อใช้ทำอะไร และเกลี้อมาจากไหน แป้งรำนเกลี้อ จึงเป็นหนังสือชุดที่อ่านง่าย เน้นรูปภาพที่สวยงามและเล่าถึงวิถีการทำนาเกลี้อ โดยมีเด็กสาวชื่อแป้งรำนเกลี้อเป็นตัวเดินเรื่อง

“ส่วนตัวคิดว่าเกลี้อธรรมชาติ และนาเกลี้อจะหายไปหมด เนื่องจากคนรุ่นหลังไม่ให้ความสำคัญ หวังว่าหนังสือเล่มนี้เป็นจุดเล็กๆ ที่ช่วยจุดประกายให้เด็กเกิด ความสนใจและสร้างสำนึกรักบ้านเกิด” พรอนงค์กล่าว หวังว่านิทรรศการครั้งนี้ จะเป็นอีกปัจจัยช่วยให้ไทยไม่ต้องซื้อเกลี้อจากต่างประเทศ

รัฐ จุ้ยไทย